

Előfizetési árak:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 -
Negyedévre	3 -
Egy óra	1 -
Egyes szám 4 kr.	

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagybecskerek, Ur-
utca 276. sz., hová az
előfizetések és a lap szét-
küldésére vonatkozó felszó-
lamlások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda

Nagybecskerek,
Ferencz-József-tér.
Bauer-féle ház
hová a lap szellemi részét
illető minden közlemény
intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogad-
tatnak el. Azonkívül az
összes hirdetési irodákban.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

Hieronymi Károly.

Nagybecskerek, nov. 17.

(X) Olvasóink tegnapi táviratainkból értesültek, azon örvendetes tényről, hogy Wekerle miniszterelnök megkínálta Hieronymi Károlyt, az állami főszámszék rövid idő előtt kinevezett elnökét a belügyi tárcazával s hogy Hieronymi azt el is fogadta.

Nincs széles ez országban intelligens ember, ki Hieronymi ez újabb előléptetésének szivből ne örülne. Az egész ország gratulál Wekerlének e kitünő aquisitionhoz, különös örömet érez azonban Torontálmege lakosága, mely Hieronymit 17 év óta magáénak vallja. És ugyancsak Torontálvármegyében, a zombolyai járásban, melynek 1875. óta képviselője, mondta el néhány hét előtt azt a programot, melynek alapján ma Magyarország belügyminiszterének politikai multjával és jövőjével foglalkozik a közvélemény.

Elég csodálatos e ritka tehetségű ember pályafutása, hogy e helyütt is foglalkozunk vele. Nem jogász mint államférfiaink tulnyomó többsége, hanem — mérnök. S dolgozott is mint olyan Máramarosmegyében ahol főmérnök volt. De már 1867-ben mint 31 éves ember, Mikó közlekedési miniszter első titkára lett, egy évvel rá osztálytanácsos, 1872. miniszteri taná-

csos, két évvel később államtitkár. 1882. megvált ezen állásától és igazgatósági elnöke lett az osztrák-magyar államvasutársaságnak, mely állását a magyar vonalak megváltásáig megtartotta. A mult hónapban nevezte ki Ő Felsége az állami főszámszék elnökévé, tegnap pedig elfogadta a belügyminiszteri tárcazával.

Egy folyton emelkedő ember pályafutása ez, ki lángeszével és szorgalmával kivirta előbb annak a szűkebb körnek a becsülését, melyben dolgozott, később pedig fényes tehetségével magára vonta az egész ország figyelmét.

A mérvadó körök régen elismerték kitünő tehetségét, széleskörű tudományos műveltségét, lankadatlan munkarejét és világos politikai tekintetét. S ma, midőn abbéli örömeinknek adunk kifejezést, hogy a választás épen ő reá esett, ki nekünk torontálmegeieknek annál kedvesebb, mert közelebről is ismerjük mint egy rendkívül szeretetreművelő és majdnem páratlan emelkedése daczára is mindig szerény egyéniségét, — ahhoz a dicsérethez, melylyel a közvélemény minden oldalról elhalmozza, nincs mit hozzátennünk.

De nem is szorul Hieronymi dicséretre. A Wekerle miniszterium, mely bizonyára a legdemokratább azok között, melyek valaha Magyarország

sorsát intézték, nem találhat tt alkalmasabb politikai egyéniséget, mint azt, ki programjában a közigazgatásról így nyilatkozott:

„Szükséges, hogy az állam minden nyilatkozásaiban az igazság és erkölcsi alap meg legyen; de szükséges az is, hogy a népnek kevésbbé művelt rétegei a közügyek elintézésében vállvetve működjenek közre a nemzet műveltebb osztályaival, hogy mód nyujtassék a közügyeknek minél szélesebb körben való megvitatására. Annak, ha a nép a közügyekkel foglalkozik és azokat megvitatja, nemcsak az az eredménye, hogy mindenki szivesebben teljesíti azokat a kötelességeket, melyeknek szükséges voltáról maga is meggyőződhetett, melyeknek elhatározásában maga is részt vett, hanem a közügyekkel való foglalkozás mindenkire nemesítőleg hat, mert alkalmas arra, hogy felül emelje a mindennapi élet bajain; hogy elvonja mindennapi önző törekvéseitől és a viszonyokat magasabb, általánosabb szempontból fogja fel.“

Ha ehhez hozzáteszük hogy Hieronymi a közigazgatás államosításán kívül legfontosabb kérdéseknek tartja az egyházi béke helyreállítását és a

A „TORONTÁL” TÁRCZÁJA.

Madár-szlvvel.

— Zmaj-lovan Jovanovics. —

Ha valami csuda folytán
Bus szivemnek szárnya nőne,
No, találd el, édes rózsám
Mily madár lenne belőle?
Bisonyára
Sassá válna
És a napig fölrepülne.
Néha-néha
Az árnyékba
Le-le szállna a hős földre,
S ha astán e sas meglátna
És hangodat meghallaná,
Súis szépséged parancsára
Átváltoznék kis galambbá.

Fordította: Faludy K.

Költemények prózában.

(Hack Dávid.)

Az ismeretlen.

— Ismersz-e?
Ránétek, hosszasan elgondolkozom, de végre is kénytelen vagyok bevallani, hogy bizony nem ismerem.
— Igasan nem ismeresz?
— Nem én.
— Furcsa, mondhatom, hogy nagyon furcsa. Lásd, pedig én megszületésem óta folyton nálad, veled vagyok.
— Türelem pajtás, mintha valami homályos sejtelmem volna létedről; csakhogy

nem vagyok benne bizonyos. De mit törjem rajta a fejemet? Mondom nem ismerlek.

— Nem? Pedig holtiglan veled leszek.
— Mesebeszéd.
— Nem mese az, hidd el? S ugy van, a hogy mondom. Voltam ott, a hol te valál és ott leszek, a hol te lész.
— Barátom vagy?
— Volnék is, nem is.
— Tehát ellenségem?
— Gyakran az is, de soha sem kívántam az lenni.
— Különös!
— Különös bizony! Mennyire közel vagyok hozzád és mégis idegennek tartasz?
— Szólj tehát, ki vagy, te csudálatos, talányszerű vendég?
— Ki volnék más, mint a saját éned!

Kutyajuss.

Éjnek idején gyűlésre verődtek össze a falu kutyái:
Csahos, a hentesek vén kutyája a következő beszéddel nyitotta meg az érdemes ebek gyűlését:

— Szeretett testvéreim! Kartársak! Mindenekelőtt köszönöm ama kitüntető bizalmat, hogy rám ruhátatok es érdemes gyűlés megnyitását. Midőn tehát eme tisztemnek megfelelni bátor vagyok, arra kérek benneteket, figyeljetek meg jól minden egyes szót, a mit itt elmondandó leszek. Az emberek, azok az önző emberek valóságos zsarnok módra bánnak velünk. Mi pedig hiven őrizzük azok házat és udvarát. Szélben, viharban, jó és rossz időben di-

cséretes kitartással megálljuk a helyünket, panasz nélkül tesszünk meg mindent, morgás nélkül türeink és szenvedünk. Bérünk pedig mind e hü szolgálatért nem egyéb mint hitvány száraz csont, sovány aszott kocsa! Kegyetlen verés és megtiprás. Mi mindent türelmes megadással viseltük eddig. Megalkudtunk a sorssal. De a mi most készül ellenünk, az túl megy türelmünk határán. Ezt tüntetés nélkül hagyni gyáva hnyászkodás volna. Testvérek! Halljátok! Jogainkat akarják csorbítani, a mi jogainkat! A falu bírása tegnapi délután dobszóval hirdette a népnek, hogy minden ebtartó gazda ügyelni tartozik arra, hogy kutyája ne ugassa meg ezentul a holdat, mert ugy mond a parancs, hogy ez az ugatás megzavarja a falu népének álmát. Ez már több a soknál! Ez jogtiprás, melyet türeink nem szabad! Testvérek! Szervezkedjünk. Itt az óra, hogy lerázzuk a rabbilincset és megtörjük az ember ssarnokságát! A hold megugatása a mi jussunk és mi a jussunkat nem hagyjuk, lévén ez a juss kiválóan kutyajuss!

A dicsőség.

Végre valahára!
Reményei beteljesedtek, álmai megvalósultak, és minden lázas vágya testet öltött. És mégis!
Egyszer volt — mert az élet regéje is csak így kezdődik, — egy ifju, kinek dicsvágy fogta el a szivét és eget kívánt nagyra törő lelke.

A napot az éjhez toldva, merül el a mélyes tudományok tömkelegébe. Küzdött a

nemzetiségi kérdés megoldását, elmondunk igazi szabadelvű programjának három leglényegesebb pontját, melynek megvalósítását e hazában mindenki szívből óhajtja.

Hieronymi Károly e tervek megvalósításához nemcsak komoly tanulmányokkal és gazdag tapasztalatokkal rendelkezik, hanem biztos elfogulatlan ítélőképességgel arra nézve: mi vihető keresztül és mi nem.

Az új belügyminiszter tehát a szellem és a tehetség mindazon előfeltételeit egyesíti magában, melyek az igazi államférfiut alkotják, s így meg lehetünk győződve arról, hogy a Wekerle-miniszterium egyik legerősebb támasza leendő.

E reményben és meggyőződésben üdvözli Hieronymi Károlyt a belügyminiszteri székben az egész ország s vele együtt első sorban Torontálvármegye.

— nov. 17.

(—) A mint már jelentettük, tegnapelőtt megalakult az új kabinet. Nevezetes, hogy az ellenségi sajtó, mely csöstellt ontotta a miniszteri kombinációkat, Wekerle megbízatásának már harmadik napján azt hirdette, hogy a kabinet vajdika, hogy megalakítása számos nehézségbe ütközik. Annyi bizonyos, miszerint az ellenségen vannak egyének, kik kevesebb nehézségeket támasztottak volna kinevezetésük ellen s minden további megfontolás nélkül — megszülettek volna. A kabinet gyorsan alakult meg, jelöl annak, hogy a miniszteri tárcsákat nyert kiváló férfiak, köztük a régi kabinet összes miniszterei, teljes garanciának tekintik Wekerle nevét a kabinet élén. Beszél az ellenségi sajtó a szabadelvű pártsszövetségéről is. A gróf Tisza Lajos és Hieronymi Károly meggyerése arra mutat, hogy ilyen szétvonásnak nyoma sincs. Ha voltak árnyalatok a szabadelvűpártban, azoknak ily szerencsés egyesülése nem a visszályt, de a helyreállított összetartást jelenti.

nyomorral, megalkudott a gyomorral s törtetett célja elé: Glória, fenséges szép isten-asszony felé.

Pedig az be magasan fönn trónolt! Meredek ut, telve tövisbokrokkal és tühegyes szirtekkel vesetett oda. Az ifju vakmerő bátorsággal, türelmes kitartással küzdte magát esen az uton végig, elfojtva a véres sebek égő fájdalmát.

Egy szépséges asszonyi arcz, beszédes szempárral, derűs mosolylyal az ajkán, szerelmét kínálva, állította meg utjában.

Megállt egy percze, asután mélyen sohajtván, folytatta az utját Glória asszony trónja felé.

Fáradtságos, hosszú, gyötrelmes ut volt az. Jóval túl volt már a közepén, midőn tudatára ébredt annak, hogy az esetben, ha föl kíván jutni céljának magaslatára, akkor csuszni másszni is kell.

Nagy gondolkosás után, kedvetlenül bár, de erre is elhatározta magát. Elszántan csuszott-mászott, hajlongott a dicsőség kedvéért.

Végre elérte, célhoz jutott. Haj, de már akkor nem volt mosolya. És az a frenetikus taps, melylyel a magaslat tövében összesereglett embertömeg ujjongva dicsérte az ő nevét, hidegen hagyta és csak egy arczisma sem árulta el, hogy mennyire édes, mennyire fölemelő a sokaság tapsa.

Kifáradt. Testét megtörte a nagy küzdelem. Megundorodva a salaktól, melylyel utjában érintkezni kellett, nyugalom után vágyott. Nyugalom után, mely mentül távolabbra esék minden emberlakta helytől.

Fordította: Csákányi Károly.

A kabinetnek az a névsora, melyet Wekerle Sándor Ő Felsége jóváhagyása alá terjeszt — jelenti a „Nemzet“ — a következő:

Miniszterelnök és pénzügyminiszter: Wekerle Sándor.

Ő Felsége személye körüli miniszter: Tisza Lajos gróf.

Belügyminiszter: Hieronymi Károly. Vallás- és kösoktatásügyi miniszter: Csáky Albin gróf.

Igazságügyminiszter: Szilágyi Dezső. Kereskedelmi miniszter: Lukács Béla. Földmívelési miniszter: Bethlen Andrásh gróf.

Honvédelmi miniszter: Fejérváry Géza báró.

Horvát miniszter: Josipovich Imre. Ugyancsak a „Nemzet“ írja, miszerint eddig a következő államtitkárok maradtak meg állásaikban:

Pénzügyi államtitkár: Láng Lajos.

Kösoktatásügyi államtitkár: Berzevicsy Albert.

Igazságügyi államtitkár: Teleszky István.

Kereskedelmi államtitkár: Reiszig Ede.

Honvédelmi államtitkár: Gromon Dezső.

A belügyminiszteri államtitkár: Szalavszky Gyula, valószínűleg megválk az állásától, miután már régebben azon óhajtásának adott kifejezést, hogy a főispáni karba tér vissza, a melynek oly kiváló disze volt államtitkársága előtt. Hasonlóképp megválkni készül állásától Fejér Miklós földmívelési államtitkár, a ki kiváló képeséget és tapasztalatokat érvényesített a földmívelési miniszteriumban. Ha e két lemondás ténynyé válnék, erre az esetre hir szerint a belügyi államtitkári állásra Andrassy Gyula grófot, az ifjabb politikai generáció e kiváló tagját óhajtják megnyerni, a földmívelési államtitkár állására pedig a szabadelvű pártban Miklós Ödönnek, a sokoldalú képzettségű orsz. képviselőnek nevét hangoztatják. Szóba jött ezenkívül az is, hogy a belügyminiszterium üresedésében levő adminisztratív államtitkári állásra a parlament egy oly tehetséges tagja nevezetnék ki, a ki a közigazgatási pályán is szép sikerrel működött.

Kaas Ivor báró a „Pesti Napló“ ban az ellenségi pártok taktikai szövetségét ajánlja, a melynek célja az lenne, hogy az ellenségi pártok, saját külön elveik fentartása mellett, egy közösen támogatandó koalíciós kormány létrehozására törekedjenek. Különösen hangsúlyozza Kaas Ivor báró az önálló magyar hadsereget, a közigazgatási reformot pedig szerinte a választási törvénynek kellene megelőzni. A sokféle megbeszelt cikkeket Kaas — Luther után — a következő szókkal zárja be: „Vérmes reményeket nem táplálok, magam nem tehetek egyebet: ezeket megirtam.“ Azt hisszük, Wekerle sem fog egyebet tehetni, mint amennyit programjában — megír! (—)

Új választás lesz Szeged városában, melynek I. kerületét Tisza Lajos gróf képviseli. Miniszterre való kinevezése folytán, mandátumát választói rendelkezésére bocsátja; kétségtelen, hogy újra meg fog választatni Hieronymi Károly belügyminiszter, ki a zombolyai kerületet képviselte, az állami főszámvevőszék elnöki állásának elfoglalása előtt bizonyára az első megüresedett mandátumot fogja elnyerni. Az esetleg várható államtitkári kinevezések folytán is új képviselőválasztásokra lesz szükség.

Lesseps vád alatt. A herosztratesi dicsőség egy neve az, hogy Ricard igazságügyminiszter a Panama-szédelgések dol-

gában vád alá helyezette Lessepsét, a francia politikai és tudományos világ egyik kitünőségét. Lesseps — az életvidám öreg ur — nálunk is kivívta a rokonszenveket, midőn a francia kirándulókkal bejárta Magyarországot. A francia igazságügyér elhirtelenkedett lépésének már megvan a rossz következménye, mert a Panama-ügy teljes szakadást idézett elő a kormány körében. Biztosra vehető, hogy Bourgeois, Ricard és Viette kilépnek; Carnot elnök és Loubet miniszterelnök fel vannak háborodva Ricard igazságügyminiszter és Beaurepaire államügyész eljárása miatt. Az utóbbi, hir szerint, már le is mondott.

HIREK.

Torontálmegye egészségügye. A „Kikindai Közlöny“ mai számában azt állítja, hogy Téry Ödön dr. közegészségügyi tanácsos multkori ittléte alkalmával megyénk egészségügyéről nem a legkedvesebb módon nyilatkozott. A „K. K.“ szerint Téry dr. kijelentette volna, hogy olyan egészségügyi miseriát, mint Torontálban, még sehol sem talált s ennek okát csakis az illetékes hatóságok lanyhaságában találja fel. Miután semmi okunk sincs a t. laptársnak rosszakaratát feltételezni, csak azt gondolhatjuk, hogy a kollega rossz helyről kapta az információit Téry ugyanis több orvos és e sorok írója előtt is kijelentette, — a mint azt a „Torontál“ is hozta — hogy a hatósági intézkedések a legnagyobb dicséretet érdemlik, csak a végrehajtás hagy némi kívánni valót hátra. Mely utóbbi megjegyzése csakis a Lajosmajori pusztára vonatkozott, ahol a járvány kitörésekor az egészséges embereket nem különbítették el kellőleg a betegetől. Hogy lehet ebből az egy esetből az egész megye egészségi viszonyaira ily kemény ítéletet mondani, azt nem értjük. Legkevesbé a „Kikindai Közlöny“-től, mely nem régen a valósághoz hiven konstataita, hogy a hatóságok minden tőlük telhetőt elkövettek a járvány elfojtására.

A kikindai rendezett tanács. A Kikindán megjelenő „Glassnik“ cz. szerb lap utolsó számában ismét Nagyikinda rendezett tanácsával foglalkosik. Nem foglalkoznánk a proklamációs stílusban szerkesztett cikkel, ha csak rendes isléstelenégeit találna olvasói elé. Mivel azonban ismét olyan szöveget beszél a rendezett tanács megalakulásáról, melyek közelebről érik a megyei hatóságot és mindazokat, kik az alapszabályok megsszerkesztése körül érdekelve vannak, kénytelenek e vagyunk néhány megjegyzést tenni:

Nem is említjük azt, hogy a „Glassnik“ szerint Nagyikinda öngyilkossá lett, mikor rendezett tanácscsá alakult. Jó, hogy ezt az „essmét“ nem osztják Kikindán, még az említett lap olvasói sem. Mert ugyan állíthat-e ki valaki magának nagyobb szegényégi bizonyítványt, mint az, a ki azt mondja, hogy az autonomia megbővítésével öngyilkosságot követ el. Az autonomia igen is lehet kés egy oktalan, műveletlen tömeg kesében, mely ezzel megölheti magát, de nem, ha egy intelligens elemekből alakult képviselőtestület gyakorolja autonóm jogait.

De azt mégsem hagyhatjuk megjegyzés nélkül, hogy a polgárság nem ismerte a szabályrendeletet, holott az nemcsak a magyar, de az összes Kikindán megjelenő lapokban megjelent. Azt mondja a Glassnik: Igen megjelent augusztusban, de a közgyűlés csak szeptemberben tartatott meg. Ejnye, ejnye, hát már megint ilyen gyámolatlanok akarja es a lap a kikindaiakat odaállítani? A mi augusztusban

megjelent, arról már csakugyan ne tudnánk Kikindán szeptemberben? Ezt csak a Glassnik hiszi, mi nem.

Arra a handabandára, hogy az alispán előre tudta, hogy megfelelőbbek a szabályrendeletet, hogy bántja a Glasznikot az 50 § megváltoztatása, mely ellen pedig nem feleltek, holott a megfelelőbb pontok helybenhagyattak, mind nem találjuk szükségesnek felelni. Megmondtuk már annak idején, hogy Daniel alispán teljesen törvénytelen alapon állt, s a nagykikindai közvélemény igazolta ezen állításunkat. A Glasznik rémeit pedig tudjuk, hogy nem fogjuk eloszlalni sohasem, amint általában nehéz olyan emberekkel polemizálni, kik minden haladásnak ellenségei.

— A kolera a megyében. Különös örömmünkre szolgál olvasóinkkal azt a kellemes hírt közölhetni, hogy a kolera a ma beérkezett jelentések szerint az egész megye területén megszűnt. E hó 15. és 16-án még Aradácson sem fordult elő egyetlen egy kolera-eset sem. Ürményházán 8-ika óta nem történt kolera gyanus megbetegedés. Itt tehát végképen megszűntnek mondható a járvány.

Ujabb megbetegedés csakis Tó b á n fordult elő, azonban az sem ázsiai kolera. Tó b á n a járvány fellépte óta összesen 10 eset adta elő magát. A járvány ezen örvendetes apadása bizonyára megfogja nyugtatni az utolsó hírek által kelletlenül jobban fölisgatott kedélyeket.

— A kolera Nagybecskerekén. Tegnap déltől ma délig nem fordult elő újabb koleraeset a városban. A tegnapi lázongás ügyében, — a melyről lapunk tegnapi számában tettünk említést — a törvényszék a legszigorubb vizsgálatot indította meg.

— A „Felső Torontál“-nak. A „Felső Torontál“ című lap tegnap óta politikai lappá vált, még pedig pártokivüli programmal. E programja szerint „a pártok mai válságos helyzetében egyik vagy másik országos párt zászlaja alá állani, ellenkeznie a politikai esélyességgel.“ Ez tehát éppen alkalmas időpont arra, hogy egy társadalmi lap — politikai országybört öltöön. A magunk részéről sehol sem találjuk a párt válságokat; a szabadelvűpárt p. o. most létesített egy hatalmas miniszteriumot, melyben képviselők az ily nagy politikai pártoknál mindig feltalálható összes árnyalatok, a függetlenségi és 48-as párt egyhangulag választotta meg elnökét, a nemzeti és a 48-as pártnál pedig egyáltalában nincsen változás, így tehát ama „politikai esélyesség“ nagykikindai kinyomata a párt-válságoktól bátran vallhatott volna színt. Lesznek azonban annak egyéb okai is, a melyeknél fogva a „Felső Torontál“ ilyen debreceni szemmel nézi a politikai pártok viszonyait; s ha vannak, úgy ez okok köze aligha lesznek számíthatók a politikai bátorság és egyenesség erényei. Színtre színt, elvret elvet, és a szabály, máskülönb — mondjuk a népdallal —

Szintelen, szintelen,

Az újság míg — elvtelen! —

Ez azonban a „Felső Torontál“ és a nagykikindai politikások dolga. Inkább tartoznék reánk — ámbar es sem valami nevezetes jelenség lapunk életében — hogy — „pártokivüli“ állásához hiven a „F. T.“ bennünket is megtámad, a miért a tervezett „Torontáli Ellenzék“ című lap ügyében kiadott programot nem névtelenül, a mint a „F. T.“ állítja, de egyik belmunkatársunknak rendesen használt jegye alatt, tisztességes hangú kritikában részreztettük.

Semmiképen sem lehet hinnünk, hogy t. laptársunkat megfogadták e célra, hiszen bár általunk igen tisztelt szerkesztője — legalább prókatori minőségében — nem szokott a fogadatlanság dijja után áhitozni. Van azonban egy igen érdekes és ránk nézve is becses részlete ennek a támadásnak! A torontáli ellenzéki mozgalmakba teljesen beártott és mártott „Felső Torontál“ ugyanis ezt írja: „Hát azt már olvastuk, hogy egy spanyol ur a szelmalmok ellen harcolt, de az is a magasabb komikum körébe tartozik, hogy a „Torontál“ jónak és szükségesnek tartja láthatatlan s még egyelőre nem létező ellenségek ellen névtelenül harcolni.“ Tekintve azt, hogy a „F. T.“ a mi ellenségeinknek (bármilyen legfőbb ellenfeleinknek tartanók) bizonyára a torontálmegei ellenzékét tarthatja, örömmel konstatáljuk vele együtt, hogy ez „még egyelőre nem létezik“. Reméljük, később sem igen fog létezni s akkorra talán a „F. T.“ is rá fog jönni arra, hogy a „spanyol urak“ nem csupán harcokkal foglalkoznak, hanem a többi között — viaszgyártással is. Eddig a „F. T.“ — úgy látszik tónusából — magának vindikálja ezt a különben nem éppen becsmérlendő közgazdasági jogot. Szükségességnek és jónak is tartanók, hogy a „Felső Torontál“ s az egyelőre még nem létező torontáli ellenzék szövetsége — valamivel megpecsételtessék!

— Haláleset. Vettük a következő gyászjelentést: Rongé Zsófia mint anya és Rongé Jeanette mélyen szomorodott szívvel jelentik felejtethetlen fiuk és illetve bátyjuk, Rongé Kálmánnak, a szerajevói állami gimnázium tanárának, folyó hó 14-én, este 6 órakor rövid szenvedés után bekövetkezett halálát. A boldogult hült tetemei f. hó 16-án fognak a szerajevói temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Kelt Nagybecskerekén, novemberhó 14-én.

— A deficités direktor. Deréki igazgató egy asztali társaságot tizedszer biztosított arról, hogy ismét fölfedezett egy „fenomális“ hangú énekest (Valószínűleg baritonistát.)

— „De kedves direktor ur“ (jegyzik meg valaki), mért mond mindig fenomenalist helyett, hogy fenomenalis?“

— „Uram“ (hangzik a direktor okadalt válasza), teljesen igazolt dolog, ha az ember egy szótaggal kevesebbet mond a kellőnél — ebben a deficités szezonban!“

— A morfium-evő. A következő megdöbbentő esetet azért közöljük, mert hősét, Spolarich Józsefet, városunkban általánosan ösmerik s megyénkben nagyszámú összeköttetéssel rendelkezik. Az „E-s“-ben olvassuk:

A gyógyszerész büne. Megdöbbentő esetről értesít bennünket székesfehérvári levelezőnk: Az eset adatai jelenleg a székesfehérvári kórházban orvosi ápolás alatt van s az eset maga olyan, hogy méltó feltűnést kelthet jogi szakkörökben annál is inkább, mert a vizsgálat folyamatban van és törvényszéki elbírálás alá fog kerülni. Az eset, levelezőnk szerint, a következő: Spolarich József ekleveles tanár 1890. elején nevelői állást vállalt Hardy Antal czecei földbirtokos gyermekei mellett. A tanár rövid idő alatt megismerkedett Leskó Gyula czecei gyógyszerésszel s mikor ennek egy ízben gyomor-fájásról panaszkodott, a gyógyszerész lebeszélte arról, hogy orvoshoz menjen, mert, mint mondá, ő jobb orvosságot ad neki. Erre a gyógyszerész morfiumot adott a tanárnak, a mitől es tényleg jobban érezte magát s ettől fogva Leskó mindennap adott

ebből az „orvosságból“ Spolarichnak, úgy hogy es rövid idő alatt morfiomániába esett s egészen a gyógyszerész hatalmába került. A gyógyszerész csakis ezt akarta, mert Spolarich rendkívül képzett és ritka univerzális műveltségű ember lévén, a ki több idegen nyelvet beszél, ezenkívül rajzol, fest, hegedül, zongorázik és fuvalánik, a maga gyermekei mellé akarta nevelőnek. Rá is birta Spolarichot a morfium utján rá gyakorolt befolyása által, hogy hagyja el jól fizetett állását s vállalja el gyermekei mellett a nevelői állást. Spolarich két éven volt nevelője a gyógyszerész gyermekeinek, de es idő alatt egy krajcsár fizetést nem kapott Leskótól, hanem csak morfiumot. A tanár lassankint egészen rabja lett Leskónak, úgy hogy ha Spolarich valamiben ellenkezni mert, a gyógyszerész mindig azzal fenyegette, hogy nem ad neki több morfiumot s a tanár akaratlan bábba lett kezeiben. Ez így tartott ez év október elsejéig, mikor a gyógyszerész valamely eddig ismeretlen okból, kitétte Spolarichot házából, ki így elesvén a megszokott morfium élvezetétől, beteg lett és orvoshoz fordult. Az orvos felvilágosította Spolarichot a gyógyszerész bűnös manipulációja felől és ő tanácsára a szerencsétlen ember fel is jelentette Leskót a székesfehérvári törvényszéknél. Az ügyben e hó 25-én volt az első tanukihallgatás a sárbogárdi járásbíró előtt. Spolarich, orvosi tanácsra, felvettette magát a székesfehérvári kórházba, a hol jelenleg is fekszik. Spolarich szerint Leskó odáig fejlesztette morfiomániáját, hogy egy nap 100-120 centigramm morfiumot is vett be, holott a legnagyobb adag, melyet orvos ebből a veszedelmes szerből paciensének rendel, legfeljebb öt centigramm. Mikor Spolarichtól a kórházban megtagadták a megszokott nagy morfiumot, a beteg hét napon át nem evett, nem aludt, hanem egyre ordított. A szerencsétlen ember, mikor a kórházba került, alig volt pár ósz hajszála, most pedig teljesen ősz s olyan, mint egy nyolcvan éves aggyantán. Spolarich most ötvennyolcvan éves, torontálmegei illetőségű s a szabadságharcban mint tizenöt éves fia, Kiss Ernő tábornok hadapródja volt.

— A vészjelző. Az arad-budapesti 603. számú személyvonat vasárnap délelben Sofronya állomás közelében hirtelen megállt, a mi nem kis ijedelmet okozott az utasok között. Szélfúvásos esős idő volt, a homályos kupék álmosító csöndességében felugráltak az utasok, mindenki az ajtókhöz, ablakokhoz rohant, csakhamar összefutott az egész vasúti személyzet meggyőződni, hogy a vonatot mi állította meg sebes robogásában. És meggyőződtek, hogy baj nincs, German Martin, egy nagyfejű, nagy-csizmás sváb polgár okosta a kellemetlen séget, ki tetőtől talpig erő bundában állt a III-ad osztályu kupénál és merő unalomból megrángatta a vészjelzőt, rendkívül kíváncsi lévén arra, mi történik a sok ráncigálásra. Azon meg éppen nagyokat kaczagott, mikor észrevette, hogy feléje irányul a közfigyelem. Tetszett neki, hogy közből fogták és részvevő kíváncsisággal tudakolták baját. „Na, semmi, csak azt akartam megnézni, mi az...“ — ezzel még egyszer megrángatta a jelzőt. A magyarázat, sokba kerül majd az ismereteket szomjazó svábnak, mert a kár megtérítésén felül, az aradjárási központi szolgabírói hivatal, a törvények értelmében, bizonyára busás pénzbírságban marasztalja el. A vonat néhány percig tartó veszteglés után, az utasok általános nevetése között, tovább robogott.

— Figyelmeztetjük tisztelt olvasóinkat, Oroszi Lajos fényképész lapunk mai számában foglalt hirdetésére.

— Kitél kérjen szakvéleményt? Az asztaltársaság együtt ül. Egy uri ember, a ki erkölcsileg, de testi leg is szót nyom a latban, váltig kérdésgeti:

— Nos, mit gondoltok, milyen hosszú vagyok én. A csimhorák hozzávetőleg találgatják.

De hát azt mondjátok meg, hány kiló vagyok én, faggattá tovább asztaltársait, a kik közt sok a mérnök.

— De hallod, veti közbe valaki, minek kérsz e tekintetben szakvéleményt a mérnököktől? Kérj — a mészárosoktól!

Táviratok.

A kabinet ő Felsége előtt.

Budapest, november. 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) Wekerle miniszterelnök tegnap Tarkovics államtitkár kíséretében Bécsbe utazott, hol ő Felsége az új miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta.

A kabinet többi tagját ő Felsége holnap fogadja, vasárnap közli kinevezéseket a hivatalos lap.

A polgári házasság és a püspöki kar.

Budapest, november 17. (A „Torontál” ered. távirata.) Azon esetben, ha Wekerle miniszterelnök a házban proklamálja a kötelező polgári házasságot, a pápa utsítására a magyar püspöki kar ez ellen föliratot intéz királyunkhoz.

Elveszett és megkerült postacsomag.

Budapest, november 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) Roppant szenzációt keltett ma a fővárosban az a hír, hogy a verseny-utcai postahivatal kocsijából, mely Budára a várbeli hivatalba szállított pénzcsomagokat, ma éjjel egy millió forintot magában foglaló csomag elveszett. A hír

azonban nagyitva volt, tényleg kihullott egy csomag, de abban csak 20 ezer 712 frt 78 kr. volt. A postaszolgák amint észrevették az esetet, keresni kezdték a még néptelen utcákon a csomagot, de azalatt két rákospalotai kofa megtalálta a keresési-uton s mit sem sejtve, bevitték a főpostára, a hol avval bocsájtották el őket, hogy majd jöjjenek el máskor, a csomagot pedig elküldték rendeltési helyére.

Vád alá helyezett ügyvédek.

Budapest, nov. 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az aradi oláh ügyvédek, kik a bécsi román küldöttség tagjai voltak, a mint onnan sürgönyzik, az ügyvédi kamara válaszmánya vád alá helyezte.

A kolera.

Budapest, november 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) A kolera csökkenése folytán Lukács kereskedelmi miniszter legközelebb hatályon kívül helyezi a forgalmat gátló intézkedéseket.

Kardpárbaj.

Budapest, november 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) Nánássy Ödön függetlenségi párti képviselő és Strauss Ede hevesi földbirtokos kardpárbajt vívtak. Hat összecsapás után Strauss könnyen megsebesült. A párbajra politikai konverziónak adott okot.

A román király Bécsben.

Budapest, nov. 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből jelentik: A román király tiszteletére ő Felsége a Burgban fényes ebédet adott.

A cszarevics bécsi látogatása.

Budapest, nov. 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) A „Hamburger Nachrichten”, Bismarck lapja az orosz trónörökös bécsi fogadtatása miatt hevesen megtámadja monarchiánkat. A lap szerint nem vagyunk hü szövetségesek.

Szocialisták Berlinben.

Budapest, november 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) A berlini szocialisták kongresszusán elfogadtak egy határozati javaslatot, mely szerint követelik, hogy oly védrendszer létesíttessék, mely az általános védképességre való nevelés mellett az egész nemzet felfegyverzését teszi lehetővé.

A francia sajtótörvény revíziója.

Budapest, nov. 17. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisból sürgönyzik: A párisi kamarában megkezdődött a sajtótörvény tárgyalása, még pedig nagy izgalom közt. Többen kijelentették, hogy e javaslat egyetlen anarchista merényletet sem fog megakadályozni.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.
Főmunkatárs: Jurkovics Aladár.

H i r d e t é s e k.

A legjobb

gáz-koks

töm-kályhákhoz (össze nem tévesztendő az apró dió kokszzsal) valódi

porosz darab-szén

a legolcsóbb áron kapható házhoz is szállítva

Steigerwald Kornél.

Ugyanitt egy 5 szoba, konyhából álló lakás is kiadó. (539—3.3)

Az eddig minden világkiállításon a legfőbb kitüntetésekert nyert, fanyar tanintartalmu

menesi vörösborokat

(Magyarország legnemesebb borai) és ezekből készített **cognacot**

(2—15 éves) a mai kritikus és járványos időkben mindenkinek legjobban ajánlom.

Fehér muszka magyaradi asztali borok

1811 től a legnagyobb választékban.

Árjegyzékkel és mintával készséggel szolgálók.

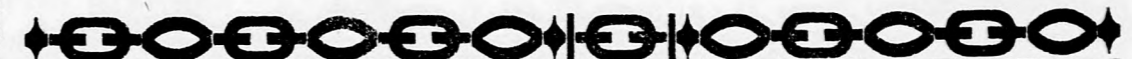
Domany József,

cs. és kir. osztr.-magy., kir. szász. és kir. szerb

udvari szállító és bornagytermelő

(537—2.2)

Arad, Magyarország.

Legszebb ünnepi ajándék!

Van szerencsém a t. cz. közönség szives tudomására hozni, hogy helybeli fényképzési műtermemet

a legnagyobb géppel

felszereltem, miáltal azon kellemes helyzetben vagyok, hogy mérsékelt áron

életnagyságu eredeti fényképfelvételekkel

szolgálhatok.

Továbbá értesíteni bátorodom a t. cz. egyleteket, társulatokat stb., hogy ezentul nagy csoportképekkel szintén eredeti felvételen szolgálhatok.

Fényképzési műtermemet minden előforduló egyéb szakbavágó munkálatoknál, mint **portrait-ok** **platin-** és **porcellán-képek**, **olajfestmények** stb. a t. cz. közönség bizalmába ajánlva. Minden munkálataimért kezességet vállalok.

Kiváló tisztelettel

OROSZI LAJOS,
fényképész Nagybecskereken.

(533—3.2)

Legszebb ünnepi ajándék!

Nyomatott a kiadó Pleitz Fer. Pálnál Nagybecskereken.

Torontálmegyei Tanügy.

A „Torontal“ melléklete.

Megjelenik minden hó elején és közepén.

10-ik szám.

A járványok.

Az iskolai oktatásnak volóban nincs nagyobb ellensége, mint a járványok, mert nemcsak a tanítók igyekezetét bénítja meg, nemcsak a tanítók előmenetelének áll útjában, de felforgatja az iskolai rendet és fegyelmet, megbolygatja az egész szorgalmi időt.

Járványok ugyan csaknem mindig vannak a gyermekek között s hazánk népesedésének rendkívüli nagy hátrányára van az ezek következtében beálló gyermekhalandóság, de rég nem merült fel ezek elementaris hatalma annyira mint most, amidőn csaknem az egész megye területén a legkülönbözőbb járványok dülnek.

Kolera, difteritisz, himlő, vörheny és isten tudja hányféle járvány dül és pusztít az egyes községekben s nyakrafőre záratnak be az iskolák akkor, amikor a tanítók már jóformán bele-törődtek az iskolai fegyelmbe, amikor a tanításnak legintenzivebbnek kellene lennie, a mikor az iskolalátogatás is a legszorgalmasabban eszközöltetik.

Ezt egyébként tanfőriaink eléggé érzik és tudják s ezuttal nem is erről szándékozunk panaszkodni, hanem az illetékes köröket és a tanítókat kívánjuk figyelmeztetni az iskolák bezáratása körül követendő eljárás felől, a mely tekintetben nagy tájékozatlanság mutatkozik.

Az iskolákat a járási, a körorvos, a szolgabírák, de sőt a községi iskolaszékek és bírák is gyakran elkerülhetlen szükség, sőt anélkül is bezárják vagy bezáratják, hogy kellő figyelemmel lennének arra, hogy a járvány az iskola tanulói között egyáltalán és ha igen, oly mértékben van-e elterjedve, hogy ily mélyreható és a tanérelket veszélyeztető intézkedés megtételét indokolná. Pedig az iskolák bezáratása csak akkor lehet indokolt, ha azt fontos közegészségügyi érdekek elkerülhetlen szükségessé teszik. Ez okból az 1876. évi XIV. t. cz. részletesen intézkedik az iskolák bezáratása körüli eljárás tekintetében, a mely intézkedést minden tanítónak ismernie kellene.

Az idézett t. cz. 28-35. §§-ai szerint ragályos vagy járványos betegségnek valamely iskola tanulói között felmerült esete alkalmával a ragály terjedésének megakadályozását előbb a megbetegedett vagy betegekkel érintkezésben állott tanulóknak kellő ideig az iskolától való távoltartása és egyéb óvintézkedések megtétele által kell megkísérteni, a tanoda csak az esetben lévén bezárható, ha a ragályozás magában az iskolában történt, vagy ha a gyermekek közt nagyszámú kóros esetek fordulnak elő.

A belügyminiszter a törvényhatóságokat e törvényes intézkedések szigorú betartására közelebb utasította

is, egyben elrendelvé, hogy az iskolazárást indítványozó hatósági orvos meghallgatása után a helyi iskolai hatóságok véleménye is meghallgandó, mint a melyek az iskolák közelebbi viszonyait is ismerik. Végül figyelmeztetve lettek arra is, hogy az 1876. évi XIV. t. cz. 157 §-ának e) pontja értelmében az iskolák bezáratását csak is az alispán eszközölheti s ezen jog átruházásának vagy már törvényhatósági személy által való gyakorlásának helye nincs.

Locke János élete és működése.

(Neveléstörténeti tanulmány.)

Irta: Várkonyi Béla.

(Folytatás.)

Tulzásokba azonban soha sem esik, sőt ostromozza Pascal rajongó vallásosságát éppen úgy, mint Spinoza phantéismusát. Midőn a tudomány kíméletlen hadat üzent a vallásnak s összebonyolított millió tény és problémát, — elannyira meghátrált a hit a tudás elől, hogy tátongó ür választotta el egymástól: addig Locke nem elnyomni akarta a vallás kultusszát, hanem a tudás fátylójával kezében, annak ködös rétegeit is megvilágítani törekedett. Szerinte ha megedzettük tudásunk izmait, nemcsak lemondani, hanem küzdeni akarunk érte, s menél inkább bevilágít a tudás a vallás sötétjébe, annál világosabban látunk benne, nemhogy egyáltalán látni megszűnnék azt. Csak külső veszteségek voltak azok, miket a vallás a tudomány ellen folytatott küzdelemben szenvedett. Tudnunk kell előbb, mielőtt hinni akarnánk, ez volt sarkköve az ő meggyőződésének.

Ugy találom, hogy legtisztább képviselője ezen iránynak ő maradt, mert már tanítványa lord Shaftesbury, a szabadkőművesek első londoni nagymestere, a „Characteristicis“ hírneves szerzője is tulment a korlátokon, magát a kereszténységet támadván meg.

Történelmi tény azonban az, hogy a 17. századbeli angol forradalom, midőn a vallásos hit és a politikai szabadság eszméi együtt uralták a közszellemet, a lakosság nem tört le minden korlátot, mint az Európa többi államaiban láttuk; sőt bizonyos mérsékletet mutatott ekkor is. Visszatérni a nyugodt haladáshoz többször meg is kísérelték. Rázkodtatás nélkül akarták az eszméket termékenyíteni. Törvényeik, hagyományaik és hazájuk egész multja szent volt előttük, és ezekben találták fel igényeik támasszát, eszméik szentesítését. Szabadságukat a Magna Charta és azon számos alaptörvények nevében követelték, melyek által az négy századon keresztül megerősített. Nem volt szándékuk sem az emberi gondolkodásra, sem a politikai szabadságra békát rakni. Az angol nép valóban

a törvénytiszteletre úgy van reá-üzelve, mint pl. a magyar a szabadságérzetre.

Lockén kívül még az írók és bölcseők egész serege támadt, kik egy új világnézleten alapuló tanokat hirdettek. Tolland, Collins s mások e szellemi mozgalom élénk követői. Majd ezek után a francia encyklopedisták és realisták: Voltaire, Montesquien, Rousseau, Diderot, D'Ambert és mások; csakhogy ezek már nem az avult scholasticizmust ostromozták csupán, hanem gyakran kiméletlen támadóivá lőnek a vallásnak is. Ugyanigy Helvetius és báró Holbach is rideg atheisták lettek. Ők már az ember erkölcsi életét az önzés és állatias ösztönből származtatják. — Mily erős volt hitük, mily öröklétűnek ígérkezett törekvésük gyümölcse! — pedig csakhamar elsöpörte mindezt a korszellem. Az idő elébe állott eszméiknek. Ez lehetett Madách gondolata, midőn „Az ember tragédiája“ 3. színében Lucziferrel ezt mondatja:

„Minden mi él, az egyenlő soká él,
A százados fa s egy napos rovar.
Eszmél, örül, szeret és elbukik,
Midőn napszámát s vágyait betölté,
Nem az idő halad: mi változunk,
Egy század, egy nap szinte egyre megy.“ —

Német- és Franciaország sem állhattak sokáig ellent az új eszméknek s az újabb bölcészeti rendszer mély nyomokat jelöl nemcsak a 17. és 18. század történetében, hanem azok fennálló társadalmi és állami intézményeiben is. Mig Newton nehézkedési elmélete a világegyetem felőli véleményteljesen megváltoztatta, addig Locke deismussa a vallási bölcészet alkotó forrása lőn. Kár, hogy e tiszta alap kinövéseiből nyeri első forrását a következményeiben borzasztó francia forradalom, mert midőn e rendszer a 18. század közepén teljes fejlődését elérte, ugyanakkor, XIV. Lajos uralkodásának vége felé jelentek meg Voltaire, Montequieu és Rousseau nevezetesebb munkái, melyek a tisztán theorikus természettudományi alapot elhagyva, vallási, politikai és társadalmi kérdésekkel foglalkoztak. Az állam mindinkább súlyosbodó pénzügyi viszonyai, a vallási türelmetlenség, különösen pedig a rossz gazdálkodás következtében a terhekkel megrakott nép szabadulási vágya, kedvező talajul szolgáltak a materializmusnak. Ezen irány már az egyház és a kinyilatkozás ellen küzd. Vezérszelleme e mozgalomnak Voltaire volt. Kezdetben úgy a protestáns német államok, mint a jezsuiták által befolyásolt Franciaország sokáig ellentállottak az új eszméknek. Vallási féltékenységüket azonban legyőzte a mindinkább terjedő korszellem; ugyanannyira, hogy a kormányok (XV. Lajos) és uralkodók sem maradtak az áramlaton kívül. Nagy Frigyes, ki az angol írók közül egysesyedül Locket

kedvelte, II. József, II. Katalin, III. Gusztáv s kívülök sok nagy tekintélyű államférfi reformtörekvései az új eszmék gyümölcsei valának. A fejlődési udvaroknál gyorsan terjedtek ama tanok, de a tudományos körök még mindig idegenkedtek az új eszméktől. Spalding és Reimár a vallási téren; Semler, ugyancsak Möser az állami intézmények ujjaalakításán fáradoztak s irtó háborura keltek a középkori feudális és hierarchikus eszmék ellen. Míg tehát Franciaországban a materialistikus bölcsészet terjedt s a forradalomhoz vezetett, ugyancsak Nagy Frigyes és II. József reformeszméi az általános népműveltség és nemzetietlen politika hiánya miatt jutottak zátonyra. A jó szándék keresztülviteléhez nem voltak észszerű és helyes eszközeik. Egyet mégis eredményezett a mozgalom: a feudális-intézmények teljes megszüntetését.

Messze vezetne tárgyamtól akár Locke philosophiájával, akár Newton gravitációjával tüzetesen foglalkoznom, egy azonban bizonyos, hogy hatásuk mérhetetlen lépés volt, úgy a philosophia, mint a természettudományi téren. Hiszen már magában véve az az erkölcsi bátorság, melylyel ama tételt, miszerint a vallás és természet ismerete nemcsak nem ellentétes fogalmak, hanem igen jól összhangzó dolgok, nagyra kell becsülnünk. Igaza van Lessingnek, midőn azt mondja: „Nem igaz, hogy a vallásos dolgokról való elmélkedések bajt okoztak és a polgári társadalomra nézve hátrányosak voltak. Nem az elmélkedések, hanem a badarság, a zsarnokság, melyek szerint ezen elmélkedések megakadályozandók, érdemlik a szemrehányást.” (L. Disterweg „Utmutató”-jában 27. lap.) „Az észszerű kereszténység” cz. munkájában Lockenak, a vallási türelemre való vonatkozásaival a legkényesebb igények is okos megoldást nyernek. Ő nem volt fanatikus.

Szerinte a kereszténység szükségképen világtörténeti tény, melynek elvei éppen az emberi szellem lényegében gyökereznek. Ezen elv isteni és emberi, tehát igazi és valódi: szabad viszony az Isten és ember között. De a kereszténység tanai és igazságai nem csak történeti tényekben és személyekben, hanem hagyományokban és mythosokban is állván, szükséges volt azokat általános érvényű formákban és fogalmakba foglalni, tudományos értékű meghatározás alá venni, — szóval a gondolkodás tárgyává tenni.

Nem elég az egyes tények és jelenségek felületén maradnunk, hanem behatolnunk kell az elvbe; e nélkül semmiféle törvényt megértenünk nem lehet. És ebben nagyon is igaza van, mert az emberiség a történelemben haladt. Ezen törekvés által a kereszténység tisztább felfogáshoz jutott. De nézzük tovább élete folyását s kövessük őt pályája végéig.

Locke orvos is volt. Az akkori orvoslás nem volt egyéb kuruzslásnál, de ő szakítván e téren is a régi tradíciókkal, saját megfigyeléseiből tanult.

(Folytatás következik.)

HEGEDÜS MIKLÓS.

Torontálmege kiváló tehetségu fiatal főjegyzőjének gyászos és váratlan halálával a megyei tanítószó is súlyos veszteséget szenvedett. Rajongó lelkesedése, a melylyel pályáján csüngött, kiterjedt az iskola ügyének szolgálatára is s azt épp oly őszinteséggel karolta fel, a mily előzőken jóindulat és szeretet kapcsolta őt a tanítói testülethez. Már egészen kezdő korában, mint a „Torontál” szerkesztőinek egyike élénk érdeklődéssel kísérte a megyebeli iskolai élet fejlődését s e nemből több cikket tett közzé, a melyek nemcsak e pályá iránti előszeretetről, de arról is tanúságot tettek, hogy habár a pedagógiai tudományok szakmájától meglehetősen távol állottak, azokban privát szorgalomból elismerésre méltó jártasságok sajtóitott el. És erről mindazok meggyőződést szerezhettek, a kiknek vele érintkezniök alkalmuk volt. Később mint szolgabíró, majd mint az antalfalvai járás főbírója, ha csak sokoldalú elfoglaltsága megengedte, akár mily messze volt is, megjelent a tanítói gyűléseken s ott nemcsak a tanítói tanácskozásokat hallgatta meg érdeklődve, de az azt követő társas összejöveteleken sohasem maradtak el szellemtől sziporkázó felköszöntői, amelyekkel a magyarság bajnokait, a népnevelés apostolait együttesen, vagy azok egy-egy kiváló alakját ünnepele. Másrészt Hegedüs Miklós járas iskolait szorgalmasan látogatta s mindenkor a tanítók pártjára állott, ahányszor csak azok előnye, java forgott szóban.

Még élénken emlékezhetünk, hogy akkor a midőn járasának egy községekönök megtagadta a gyűlésekre utazó tanítók fuvar- és napidíjátalanának kifizetését s nem átalott egész a belügyminiszteriumig fellebbezni, ő volt az, a ki az elutasító határozatot hozó rendeletet csupán abban az egy községben érvényesítette, míg a többi községekben ama csekély járandóság kiadását nem engedte kenyértörésre kerülni, hanem erélyesen intézkedett annak kiszolgáltatása iránt. Mikor pedig a megye közönségének bizalma a főjegyzői díszes hivatalra emelte, akkor sem szünt meg a tanítói állás iránti szeretetét, tiszteletét, szolgálatkészségét mindenkor kimutatni. Mint főjegyző egyuttal az összes tanítói fegyelmi ügyeknek ő volt az előadója. Nem is késett tehát, mindenkor tüzetes tanulmány tárgyává tenni még a látszólag csekélyebb jelentőségű fegyelmi ügyeket is, nehogy a tanítókon, a kiket mindenha barátainak tartott, igaztalanság történhessék. És igen sokan csupán az ő közbelépésének köszönhetik, hogy büntetésük a lehető legenyhébben szabott ki.

Áldásos élete és működésének tragikus megszakadása kétségtelen súlyos csapást mért a megyebeli tanítószóra is s a megdöbbenés első pillanatában, — a melyet halála okozott, — a központi tanítótestületek, ugyancsak a „Délmagyarországi tanító-egylet” becskeréki fiókja siettek hátramaradt családjának igaz részvétüket nyilvánítani.

E részvét azóta a megyebeli tanítószó egész tömegében viszhangot talált.

Adjon isten az elhunyt jóakaró barátoknak örökké tartó nyugodalmat, hátramaradt szereteteinek fájdalmát enyhítse az, hogy mi, a kik őt tiszteltük, szerettük, bánatukban leginkább osztozunk. És tartsuk őt kegyeletesen emlékezetünkben.

KÖZLEMÉNYEK.

Hírek a tanítói karból. Fuciu Miklós és Fuciu szül. Stanciu Virginia oszrai községek tanítók állomásukon megerősítettek. Rudnyanu Pál révaufalusi községek iskolai tanító jelen állomásán végleg megerősített. A kükesházi községek iskolánál állami hozzájárulással újonnan rendszeresített két tanítónői állomásra, Bründl Malvin és özv. Csirák Gyuláné nevezetett ki. Gyülvészen a gör.-kel. román iskolánál újonnan szervezett állomásra Dajdea Pantelimon okl. tanító alkalmaztatott. Német-Nagy-Szent-Miklósön a r.-kath. iskolánál Krauszhaar István jánosföldi tanító választott meg a nyugalmazott Keszer János helyébe. Szerb-Nagy-Szent-Miklósön pedig Magenbauer József lett megválasztva tanítóul.

Új iskola. Nagykikindán a község két új községek iskolai tanítószót állított fel s azokat legközelebb megnyitja.

Pancsován nem lesz közép-kereskedelmi iskola. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister ugyanis közelebb tudatta, hogy a Temesvári kereskedelmi kamara véleménye az lévén, hogy a kamara területén nem tartja szükségesnek több új tanítószót létesítést, — miért is azt felállítani nem hajlandó. Nagy-Becskerek is óhajtat egy új tanítószót; par év múlva reméljük, hogy a temesvári kereskedelmi kamara akkor figyelembe fogja venni, hogy Torontálmege területén új iskola még nincs s óvakodni fog hasonló vélemény nyilvánítástól annál inkább, mert e megye nagyon tekintélyes összeggel járul a kamara költségéhez s a külön kamara létesítése iránti törekvés még egyáltalán nem aludt el.

Török-Becsén a községek iskolánál üresedésben volt tanítói állomásra — mint említettük — 84 pályázó folyamodott. Ezek közül az iskolaszék gróf Bethlen főszolgabíró közigazgatási bizottsági kiküldött elnöklete alatt Gaál Antalt választotta meg Nagybecskerekéről.

PÁLYÁZATOK.

Bolgártelepen bolgár-magyar tannyelvű községek iskolai tanítói állomásra. Fizetés 500 frt, két öl fa, öt öl szalma, egy hold belső végen udvar és házikert, szabad lakás, örlésre szabad fuvar, végül 10 hold föld a kincstártól.

Csókán a r. kath. magyar tannyelvű iskolánál tanítói állásra. Fizetés 400 frt, lakás, fűtés. Kérvények november 21-ig az iskolaszékhez küldendők.

Jánosföldön a r.-kath. iskolánál a III. osztályu tanítói állásra. Javadalma 300 frt, 15 mmassa tiszta buza, 4 km. fa, 3 öl szalma és egynegyed hold pótkert, végül szabad lakás. Tannyelv német-magyar. Folyamodhatni november 20-ig az iskolaszékhez.

Valkányon a községek iskolánál tanítói állásra. Csak r. kath. pályázók nov. 20-ig folyamodhatnak. Javadalom 300 frt és 32 frt failletmény, 20 frt kertilletmény, szabad lakás és fűtés.

ÜZENETEK.

S. H. A Comeniusről szóló tanulmányt nem adhatjuk ki nem csak azért, mert merő kompiliáció, de mert annak közlése a Comenius emlékünnepe lezajlása után nem is volna időszzerű. Irjon inkább az iskolai életből valamit.